

HORIZONT 2020/8

Migrációkutató Intézet

Marsai Viktor: [Európa lépéskényszerben – a líbiai katonai helyzet átalakulása](#)

Marsai Viktor: Európa lépéskényszerben – a líbiai katonai helyzet átalakulása

1. BEVEZETÉS

A 2019 áprilisában kitört harmadik líbiai polgárháború az elmúlt egy évben elhúzódó, kilátástalan fegyveres konfliktus képét öltötte. Miután Khalífa Haftar tábornok erőinek Tripoli gyors elfoglalását célzó villámháborúja kudarcot vallott, a válság leginkább állóháborúvá alakult a Fáiz asz-Szarrádzs vezette, nemzetközileg elismert kormány (Government of National Accord – GNA) és a vele szemben álló hadúr, Haftar tábornok csapatai (Libyan National Army – LNA) között. Ugyanakkor Líbia egyben egy proxy-háborús hadszíntérré is vált, hiszen asz-Szarrádzs mögött felsorakozott Törökország, Katar és kisebb mértékben Olaszország, míg Haftar tábornokot – szembemenve a GNA-t hivatalos kormányzatnak elismerő nyilatkozataikkal – Egyiptom, Oroszország, Jordánia, az Egyesült Arab Emírségek, Szaúd-Arábia és Franciaország támogatta hol burkolt, hol nyíltabb formában.¹

Az elmúlt egy évben ugyan mindkét fél ért el katonai sikereket (a GNA erői 2019 júniusában elfoglalták a stratégiai jelentőségű Gharijánt, míg az LNA 2020 januárjában Szirt városát), ezek azonban nem hoztak érdemi döntést a harcokban. Bár a halottak száma viszonylag alacsony maradt – a becslések szerint néhány ezer fő –, az infrastrukturális és anyagi károk egyre növekedtek, különösen azután, hogy Haftar tábornok erői 2020. január 18-án leállították az ország kőolajexportját, ami 2020. április 30-ig 4,3 milliárd USD bevételkiesést jelentett Líbiának.² Ezzel párhuzamosan a belső menekültek száma elérte a 400 000 főt,³ miközben óvatos becslések szerint is legalább 636 000 külföldi migráns, zömében szubszaharai lakos rekedt az országban. Őket talán még a

¹ MEGERISI 2020; AL-ANANI 2020; MOLNÁR et al. 2019.

² LIBYA-OBSERVER 2020a.

³ REUTERS 2020a.

ABSZTRAKT

Az elmúlt egy hónap során – a nemzetközileg elismert kormányt segítő fokozott török szerepvállalásnak köszönhetően – jelentősen átalakultak az erőviszonyok a harmadik líbiai polgárháborúban. Khalífa Haftar tábornok erői több stratégiai jelentőségű települést és támaszpontot is elvesztettek, és kétségessé vált, hogy meddig tudják tartani megmaradt tripolitániai pozícióikat. Mindez növeli a konfliktus tárgyalásos rendezésének esélyét, jelentősen növeli Törökország geopolitikai befolyását, ugyanakkor végszesen gyengíti az EU és általában az európai hatalmak befolyását a líbiai eseményekre.

líbiaiaknál is súlyosabban érintette a háború, illetve az ennek eredőjeként fellépő gazdasági visszaesés, infláció, valamint humanitárius válság.⁴

A helyzet rendezését nehezítette, hogy miközben a külső szereplők hangsúlyozták a konfliktus békés rendezésének szükségességét, a nemzetközi érdekellentétek miatt nem került sor az agresszorként fellépő Khalífa Haftar tábornok elítélésére, illetve kényszerjellegű intézkedésekre. Sem az ENSZ, sem az EU, sem az Arab Liga, sem az Afrikai Unió nem lépett fel a hadúr és külső támogatói ellen, annak ellenére, hogy számos bizonyíték látott napvilágot arról, hogy Haftar számára – megszegve a Líbiával szemben fennálló fegyverembargót – rendszeresen szállítanak fegyvereket.⁵ Mindez alapjaiban rombolta le a külső szereplők – köztük az Európai Unió és általában az európai országok – hitelességét az asz-Szarrádzs-kormány szemében, hiszen az a paradox helyzet állt elő, hogy a nemzetközi közösség által hivatalosan és egyöntetűen elismert líbiai politikai vezetéssel szemben fellépő agresszort a külső hatalmak tárgyalófélnak ismerték el, és tartózkodtak megregulázásától. Az elmúlt több mint egy évben egyetlen olyan nyilatkozat sem született nemzetközi szervezet vagy fontosabb nyugati szereplő részéről, amely személyesen elítélte volna Haftar tábornokot a Tripoli elleni offenzíváért, illetve azokért az áldozatokért, amelyeket a támadás okozott, miközben a szakértői becslések szerint a civil veszteségek legalább 80%-áért az LNA a felelős.⁶ A nemzetközi közösség nyilatkozatai nem léptek túl az általánosságokon, és nem biztosítottak érdemi támogatást a túlélésért küzdő GNA-nek, miközben Haftar tábornok következetesen elutasította a helyzet politikai megoldását.⁷

2. AZ ÁTTÖRÉS – A TÖRÖK BEAVATKOZÁS

Törökország különféle politikai, gazdasági, ideológiai és geopolitikai okokból már régóta az asz-Szarrádzs-kormány legfontosabb külső támogatója volt,⁸ és többször is nyíltan felszólalt Haftar tábornok ellen. Ankara – a fegyverembargó megszegésével – maga is szállított katonai eszközöket pártfogaltjának, hogy igyekezzen ellensúlyozni a kelet-líbiai hadúrnak érkező felszerelést. A török Bayraktar TB2-es drónok több súlyos csapást is mértek az LNA erőire, és nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy Líbia felett a történelem egyik első olyan légi háborúja bontakozzon ki, amelynek során a harctevékenység zömét már drónok hajtották végre.⁹ Ugyanakkor bár a fegyverrendszereket nyilvánvalóan török személyzet kezelte, Ankara – összehasonlítva más szereplőkkel – viszonylag alacsony profilon tartotta jelenlétét. Ebben szerepet ját-

⁴ AL-JAZEERA 2020a.

⁵ Csak néhány példa: REUTERS 2019a; LIBYANEXPRESS 2020.

⁶ Elektronikus interjú egy diplomatával, 2020. május.

⁷ AL-JAZEERA 2020b.

⁸ Erről lásd PÉNZVÁLTÓ 2020.

⁹ ETL-PÉNZVÁLTÓ 2019, 7.

szott, hogy Törökországnak a szíriai beavatkozás mellett nem állt érdekében egy újabb kockázatos katonai intervenció. Emellett a folyamatosan zajló háttértárgyalások – különösen az orosz-török egyeztetések, amelyek „egy csomagban” kezelték Szíriát és Líbiát – is adtak némi reményt arra, hogy sikerül politikai megoldást találni a válságra: Ankara és Moszkva között ugyanis Líbia esetében nem álltak fenn antagonisztikus ellentétek, és sokáig élt a remény, hogy előbb-utóbb tárgyalásos megoldás születik a harmadik líbiai polgárháborúra.¹⁰

2019 őszére azonban a GNA kezdett kifáradni, és Haftar tábornok sem tűnt kompromisszum-késznek. Úgy látszott, Ankara türelme is fogytán van, és egyre keményebb nyilatkozatok születtek a török kormánytagok részéről. 2019 decemberében Tripoli és Ankara katonai együttműködési megállapodást írt alá, és a kritikákra Törökország azzal válaszolt, hogy az ENSZ által elismert líbiai kormánynak joga van megvédeni magát és külső segítséget hívni a katonai agresszióval szemben. Hasonló érveket vonultatott fel az asz-Szarrádzs-kormány is, rámutatva arra, hogy a harcok addigi nyolc hónapja alatt semmiféle segítséget sem kapott Haftar agressziójával szemben. Pár héttel később a GNA hivatalosan is kérte Ankara beavatkozását a konfliktusba,¹¹ és 2020. január 2-án a török parlament egyéves felhatalmazást adott a török csapatok líbiai telepítésére.¹² Érdekes hangsúlyoznunk, hogy a szereplők egy része, köztük Törökország még ekkor sem mondott le a konfliktus békés rendezéséről, erről tanúskodtak a januári moszkvai, majd berlini tárgyalások. Ezek azonban kudarcra végződtek, Haftar tábornok nem volt hajlandó a legkisebb kompromisszumra sem.¹³ Arról jelenleg csak találgathatunk, hogy ez mennyire volt egyéni döntése, és mennyire az őt támogató külső hatalmak szándéka. Mindenestre Haftartól korábban sem állt távol, hogy önhatalmúlag döntsön bizonyos kérdésekben.

3. A GNA TAVASZI HADJÁRATA

2020 elejére Törökország számára alapvetően két lehetőség mutatkozott: vagy szép lassan feladja Tripoli támogatását, és elengedi az asz-Szarrádzs kormány kezét, vagy kockáztat, és megpróbálja elbillenteni az erőviszonyokat pártfogoltja oldalára. Előbbivel hosszú évek óta következetesen épített Líbia-politikáját áldozta volna fel, utóbbival viszont arra kényszerült, hogy a meghatározó katonai hatalmak által felszerelt Haftar tábornokkal – és a hozzá érkező legmodernebb haditechnikával – mérje össze erejét egy távoli országban, amely logisztikai szempontból is komoly kihívásnak ígérkezett. Ankara végül mégis az utóbbi opciót választotta.

Törökország nem szeretett volna komoly kontingenst telepíteni Líbiába, az elesett katonákról érkező hírek ugyanis Recep Tayyip Erdoğan elnök pozícióit is gyengítették volna. Így Ankara

¹⁰ Elektronikus interjú egy nyugati diplomatával, 2020. január.

¹¹ REUTERS 2019b.

¹² PÉNZVÁLTÓ 2020, 2.

¹³ AL-JAZEERA 2020.

gyalogsági erőként zömében a törökökkel szövetséges szíriai milíciák közül toborzott magának harcosokat. Közülük mértékadó becslések szerint legalább 3 000-en harcolnak már az észak-afrikai országban. Bár a nemzetközi média óriási nyilvánosságot adott a török telepítésnek, mindennek nincs sok jelentősége: bár erről jóval kevesebb hír jelenik meg, az LNA soraiba is legalább 2 000 szír fegyveres érkezett az aszadista oldalról.¹⁴

Az igazi változást a török kiképzők és tanácsadók érkezése jelentette, akiknek a száma valószínűleg nem haladja meg a néhány száz főt. Szemben például az orosz katonai magánvállalat, a Wagner-csoport fegyvereseivel, ők nem vesznek részt közvetlenül a szárazföldi kinetikus műveletekben, hanem vezetés-irányítási tanácsadással segítik a GNA erőit, illetve az asz-Szarrádzs-kormány légierjeként működő Bayraktar-drónflottát irányítják. Mindez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kormányerők jóval szervezettebben és tervszerűbben kezdték el tavaszi offenzívájukat.¹⁵ A nyugat-líbiai partok mellé telepített G-osztályú török rakétás fregattok pedig – amelyeket eredetileg is légvédelmi célokra fejlesztettek ki – megfelelő védőernyőt biztosítottak Tripoli és Miszráta számára az erőgyűjtésre,¹⁶ és megnehezítették, hogy az LNA erőit támogató emirátusi Wing Loong II drónok, illetve állítólagosan jelen levő F-16-os vadászgépek¹⁷ sikeresen tevékenykedhessenek.

A líbiai hadsereg offenzívája 2020 áprilisában indult meg. A török légvédelem oltalmában a GNA erői elszigeteltek és felszámoltak számos, Tripolitól nyugatra fekvő LNA-helyőrséget, amelyek zöme harc nélkül visszavonult. Ennek köszönhetően a stratégiai jelentőségű Szabráta és Szurmán is a kormányerők kezére került, nagy mennyiségű katonai felszereléssel (harckocsik, rakéta-sorozatvetők) egyetemben.¹⁸ Ugyanakkor Haftar tábornok két legfontosabb tripolitániai támaszpontja, az al-Watijja Légibázis és Tarhúna városa elleni támadás ekkor még nem hozott sikert. A GNA ezért elkezdte szisztematikusan körbevenni mindkét célpontot, és állandó légi, valamint tüzérségi csapásokkal sújtotta az LNA állásait.¹⁹

Az LNA, hogy biztosítsa pozícióit, nagyszámú, valószínűleg az Emírségeken keresztül érkezett orosz gyártmányú Pancir Sz-1 rövid-, illetve középhatótávolságú önjáró légvédelmi rendszert telepített al-Watijja, illetve Tarhúna közelébe. A friss fejlesztésű Pancir az orosz hadsereg egyik új modellfegyverének számít, amelyet – figyelembe véve a közelmúlt fegyveres konfliktusainak tapasztalatait – kifejezetten a csapatok légvédelmére hoztak létre annak érdekében, hogy az alacsonyán repülő – ezért nehezen érzékelhető – drónokkal, illetve rakétákkal szemben védje az alakulatokat.²⁰ Éppen ezért óriási meglepetést keltett, hogy az orosz légvédelmi rendszereket

¹⁴ FINANCIAL TIMES 2020.

¹⁵ Elektronikus interjú egy nyugati diplomatával, 2020. május.

¹⁶ THE DRIVE 2020.

¹⁷ CNN 2019.

¹⁸ LIBYAOBSERVER 2020b.

¹⁹ REUTERS 2020b.

²⁰ MISSILE THREAT 2020.

épp azok az eszközök pusztították el, amelyek ellen létrehozták őket: a Bayraktar drónok. Jelenleg nem világos, hogy a török eszközök miként voltak képesek megsemmisíteni a Pancirokat, mindenesetre a közösségi médiában keringő felvételek, amelyek az orosz technika elleni légicsapásokat mutatják, komoly kérdéseket vetnek fel a légvédelmi rendszerek hatékonyságáról. Ez még akkor is igaz, ha az egyértelműen propagandacélokat szolgáló videókon nem csak Pancirok elleni akciók látszanak.²¹ Ugyanakkor már az a tény is, hogy egy Pancir a GNA birtokába került, óriási morális győzelem asz-Szarrádzs számára, hiszen igazolja, hogy Haftar tábornok külföldi támogatást kapott. Nem véletlen, hogy a kormányerők Tripoli utcáin is bemutatták a „zsákmányt”.²² A GNA offenzíváját a török fregattok is támogatták, amit jól mutattak a hajók manőverezéséről készült műholdfelvételek.²³

Bár különféle, egymásnak ellentmondó számok láttak napvilágot arról, hány Pancir Sz-1 semmisült meg, egy dolog biztos: az orosz gyártmányú légvédelmi rendszerek nem tudták megakadályozni a GNA-t abban, hogy szisztematikus légicsapásokban felőrölje az al-Watijja légibázis helyőrségét, így annak védői a bázis feladása mellett döntöttek. A líbiai háború eddigi gyakorlatának megfelelően a támadók – hogy elkerüljék a mindkét fél számára súlyos veszteségekkel járó végső csatát – szabad utat biztosítottak az LNA visszavonulásához. Al-Watijja elvesztésével Haftar legfontosabb nyugat-líbiai légitámaszpontja került a GNA kezére, amely 2014 óta folyamatosan a tábornok ellenőrzése alatt állt. Eleste jelentősen enyhítette a fővárosra nehezedő katonai nyomást, és szűkítette Haftar manőverezési lehetőségeit.²⁴ Azt, hogy milyen csapást jelentett ez az LNA általános helyzetére, jelzi, hogy a tábornok erői Tripoli általuk megszállt külső kerületeiben is általános visszavonulásba kezdtek.²⁵

A líbiai kormányerők ráadásul láthatóan nem hagyják veszni a kínálkozó lehetőséget, és kiaknázva az LNA vereségét, illetve romló morálját, folytatták offenzívájukat, amely Haftar utolsó jelentős tripolitániai bázisának, Tarhúnának az elfoglalását célozza. Még asz-Szarrádzs is, aki alapvetően kiegyensúlyozott és kompromisszumkész nyilatkozatairól ismert, kemény hangot ütött meg, és felszólította az ingadozó nyugat-líbiai városokat, illetve milíciáikat, hogy ne álljanak ellen a kormányerőknek. Akik ennek nem engedelmesskedtek, azokat erővel győzték meg, mint al-Aszaba városát, amely – részben a jelenlevő LNA-csapatok miatt – nem akarta megnyitni kapuit a GNA-nek. Ezért a kormánycsapatok katonai erővel foglalta el a települést, kiszorítva onnan a Haftar-párti erőket, illetve a helyi milíciákat.²⁶ Mindezzel Tarhúna bekerítése befejeződött.

²¹ Lásd például YOUTUBE 2020.

²² FINANCIAL TIMES 2020.

²³ TWITTER 2020.

²⁴ LIBYAHERALD 2020.

²⁵ REUTERS 2020c.

²⁶ LIBYAOBSERVER 2020c.

4. KILÁTÁSOK

A GNA gyors katonai sikerei minden szereplőt megleptek. A kormányerők egy hónap alatt elfoglalták az LNA legfontosabb nyugat-líbiai bázisait, az egyetlen központot pedig, amely hű maradt Haftar tábornokhoz, ostromzár alá vonták. Egyes hírek szerint ráadásul az asz-Szarrá-dzs-kormány keleten, Szirt környékén is offenzívát tervez a januárban elvesztett város visszafoglalására.²⁷

A felek számára jelenleg alapvetően két opció kínálkozik. Az egyik a harcok folytatása, ami egyet jelent a további eszkalációval és a külső szereplők még látványosabb intervenciójával. Erre utal, hogy az LNA légierjének parancsnoka nyilatkozatában minden Líbiában levő török eszközt legitim célpontnak nevezett, és légicsapásokkal fenyegetett velük szemben.²⁸ Ugyanakkor a törökök óva intették ettől a lépéstől Haftar tábornokot.²⁹ Szintén az eszkaláció felé mutat, hogy állítólag orosz MIG-29-es és SZU-24-es vadászgépek érkeztek az LNA dzsúfrai légibázisára.³⁰

A másik opció, ami mégis reálisabbnak látszik, a helyzet tárgyalásos rendezése és a visszatérés a 2018 közepi állapotokhoz, amikor is a GNA ellenőrizte Tripolitániát, Haftar pedig Kireneikát. Az ugyanis valószínűtlennek látszik, hogy a kormányerők, kiaknázva a jelenlegi sikereket, el tudják foglalni Kelet-Líbiát – ehhez biztosan nincs elég erejük, illetve lakossági támogatottságuk. A hadúr pedig – nyugati bázisai elvesztésével – csak az eddiginél is jelentősebb erők bevonásával tudna ismét offenzívába átmenni. A kiegyezéssel valószínűsített megoldás valószínűségét erősíti, hogy az asz-Szarrá-dzs-kormány részéről Tarhúna harccal való elfoglalása súlyos veszteségekkel járna – és valószínűleg a bekerített város sem szívesen nézne szembe egy hosszabb ostrommal. Márpedig Tarhúna elvesztése, vagy legalábbis semlegessége az LNA számára rendkívül kockázatosá tenné bármiféle kalandot Tripolitániában.

Azt, hogy a külső szereplők is hajlanak a kompromisszumra, jelzi, hogy soha nem látott egyetértés alakult ki a tekintetben, hogy a konfliktust a tárgyalásostalnál kell rendezni, és még a Haftar mögött felsorakozó szereplők is – Oroszország, Franciaország vagy az Egyesült Arab Emírségek – tűzszünetre és a békés rendezésre szólították fel a feleket.³¹

Ez a forgatókönyv valószínűleg Törökország és a GNA számára is elfogadható opció lenne. Ankara nem támogathat a végtelenségig egy költséges líbiai háborút (a katonai sikerek ára egyes

²⁷ Elektronikus interjú egy nyugati diplomatával, 2020. május.

²⁸ HIIRAAN 2020.

²⁹ REUTERS 2020d.

³⁰ HIIRAAN 2020.

³¹ REUTERS 2020e; REUTERS 2020f; REUTERS 2020g.

hírek szerint tucatnyi Bayraktar elvesztése volt), az asz-Szarrádzs kormány pedig, amely pár hónapja még a pusztá túlélésért küzdött, valószínűleg megelégszik a korábbi status quoval.

Mindez ugyanakkor nagyban függ attól is, hogy miként dönt Haftar tábornok, aki látszólag továbbra sem éri be kevesebbel, mint a Líbia fölötti teljhatalom.

5. EURÓPA LÉPÉSKÉNYSZERBEN

Milyen stratégiai következményekkel járhat mindez Európára nézve? A harmadik líbiai polgárháború arra mutatott rá, hogy még egy, az európai biztonságot közvetlenül érintő válság³² esetén sem sikerül egységes és következetes uniós álláspontot kialakítani, és a kontinens egyes hatalmai – lásd az olasz-francia vetélkedést – más-más oldalt támogatnak a háborúban. Ráadásul a török fél intervenciójával, illetve a török-líbiai tengeri megállapodással szembeni ellenérzései miatt több tagállam (Görögország, Ciprus) is felsorakozott Haftar tábornok mellett.³³ Mindez nem csupán azzal járt, hogy Európa – hasonlóan Szíriához – lényegében átengedte a helyzet megoldását más, vele esetenként rivális hatalmaknak, hanem sikerült olyan lépéseket is uniós szintű döntésként elővezetnie, amelyek kifejezetten sértik a líbiai politikai helyzetben meghatározó hatalom – jelen esetben Törökország – érdekeit. Ennek leglátványosabb eleme az Irini Művelet, amely, bár a líbiai fegyverembargó ellenőrzésével hivatalosan semleges szerepet játszik, de a körülmények ismeretében (a GNA Törökországtól csak a tengeren keresztül kaphat nagyobb mennyiségű fegyvert, míg Haftar erőinek a líbiai-egyiptomi határon keresztül ellenőrzés nélkül szállíthatják az eszközöket) egyértelműen Ankara ellen irányul.³⁴

Mindez nem csupán azért problémás, mert komoly morális aggályokat vet fel, hanem azért is, mert az elmúlt egy hónap eseményeinek tükrében katasztrofális geostratégiai hibának bizonyult. Egyre inkább úgy tűnik ugyanis, hogy Törökország katonailag, politikailag és morálisan is megerősödve kerül ki a líbiai konfliktusból. Tripoli ugyanakkor tisztában van vele, hogy Ankarán kívül érdemben senkire sem számíthatott Haftar agressziójával szemben.³⁵ Márpedig ez nemcsak gazdasági koncessziókat és üzleti befektetéseket fog jelenteni Törökország számára, hanem jelentős politikai befolyást is. Ankara egy elkötelezett szövetségesre tett szert Észak-Afrikában, aki nyilván hajlandó lesz bizonyos török kérések teljesítésére.

Itt érdemes visszagondolnunk 2020 februárjára, illetve a török nagypolitikára. Ankara már ki játszotta egyszer a „migránskártyát”, amikor megnyitotta határait Európa felé. Bár ez akkor – részben a koronavírus-járvány miatt – nem járt sikerrel, kérdéses, hogy nem kerül-e elő ismét

³² Az EU számára a térség jelentőségéről lásd: REMEK 2017a, REMEK 2017b.

³³ Lásd ennek háttéréről PÉNZVÁLTÓ 2020.

³⁴ SCAZZIERI 2020.

³⁵ Az olasz szerepvállalás ettől messze elmaradt.

ez az eszköz annak érdekében, hogy erősebb európai támogatást biztosítson Törökország számára olyan ügyekben, mint a szíriai válság vagy a kelet-mediterrán gázkinccs kiaknázása. Különösen, ha nem csupán Ankara, de szövetségese, Tripoli is úgy dönt, hogy nem tartóztatja tovább a területén levő külföldieket. A görög-török szárazföldi határ lezárása fizikailag, nehezen ugyan, de megoldható volt: ugyanez a közép-mediterrán útvonal viszonylatában kivitelezhetetlen. 2017-ben azért kezdett el itt csökkenni az érkezők száma, mert Olaszország, és részben az EU megállapodott asz-Szarráddzal. Tripoli azonban bármikor felmondhatja ezt az egyezséget, és az könnyen az illegális bevándorlók újabb nagy hullámát jelentheti a Földközi-tenger középső medencéjén keresztül.

Európának fogytán az ideje. Ha el akarja kerülni a 2014-2017-es évek eseményeit, akkor teljes mellszélességgel ki kell állnia a nemzetközileg elismert tripoli kormányzat mellett, és minden lehetséges eszközzel támogatnia kell a GNA számára kedvező rendezést. Mivel a líbiai helyzet jelenleg még egy sokismeretlenes egyenlet, ez a fellépés hozzájárulhat a kontinens és hatalmai számára a kárenyhítéshez. Ha azonban erre nem kerül sor, Európa a partvonalról nézi végig, miként alakulnak az észak-afrikai állapotok, és idegen hatalmak kényének-kedvének lesz kitéve a tekintetben, milyen irányba formálódik közvetlen biztonsági környezete.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- AL-ANANI, Khalil (2020): *Libya: Between Proxy War and International Failure*. 2020.04.14. Forrás: http://arabcenterdc.org/policy_analyses/libya-between-proxy-war-and-international-failure/ (Megtekintve: 2020.05.24.)
- AL-JAZEERA (2020a): *Nearly 1,000 migrants 'returned to Libya' this year*. 2020.01.14. Forrás: <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/1000-migrants-returned-libya-year-200114132748736.html> (Megtekintve: 2020.05.24.)
- AL-JAZEERA (2020b): *Libya's Haftar rejects Ankara, Moscow's call for ceasefire*. 2020.01.09. Forrás: <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/libya-haftar-rejects-ankara-moscow-call-ce-asefire-200109204611548.html> (Megtekintve: 2020.05.24.)
- CNN (2019): *Libya claims UAE bombed migrant center with US-made jet*. 2019.07.05. Forrás: <https://edition.cnn.com/2019/07/05/africa/libya-uae-migrant-center-intl/index.html> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- ETL Alex – PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2019): A közel-keleti drónprolifерáció eszkalációs kockázata. *SVKK Elemzések 2019/21*. 2019. 10.03. Forrás: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_21_A_kozel-keleti_dronprolifерacio_eszkalacios_kockazata-\(Etl%20A.%20-%20Penzvalto_N\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI_Elemz%C3%A9sek_2019_21_A_kozel-keleti_dronprolifерacio_eszkalacios_kockazata-(Etl%20A.%20-%20Penzvalto_N).pdf) (Megtekintve: 2020.05.25.)
- FINANCIAL TIMES (2020): *UN experts probe dispatch of Russian-made warplanes to Libya*. 2020.05.21. Forrás: <https://www.ft.com/content/ad6d1bea-a1a4-4ca4-ae6f-253d2679bc5c> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- HIIRAAN (2020): *Haftar's Forces Announce Air Campaign Against Turkey in Libya*. Forrás: https://hiiraan.com/news4/2020/May/178221/haftar_s_forces_announce_air_campaign_against_turkey_in_libya.aspx?utm_source=hiiraan&utm_medium=Soma-liNewsUpdateFront (Megtekintve: 2020.05.25.)
- LIBYAHERALD (2020): *Haftar's LNA loses Witya airbase in major strategic setback*. 2020.05.21. Forrás: <https://www.libyaherald.com/2020/05/18/hafters-lna-lose-witya-airbase-in-major-strategic-setback/> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- LIBYANEXPRESS (2020): *Libya's GNA shoots down Wing Loong drone for Haftar's forces*. 2020.04.19. Forrás: <https://www.libyanexpress.com/libyas-gna-shoots-down-wing-loong-drone-for-haftars-forces/> (Megtekintve: 2020.05.24.)
- LIBYAOBSERVER (2020a): *NOC: Loss of oil export amounts to \$4.3 billion*. 2020.04.30. Forrás: <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/noc-loss-oil-export-amounts-43-billion> (Megtekintve: 2020.05.24.)

- LIBYAOBSERVER (2020b): *Libya's GNA retakes major coastline cities in a lightning attack against Haftar's forces*. 2020.04.16. Forrás: <https://www.libyaobserver.ly/news/libyas-gna-retakes-major-coastline-cities-lightning-attack-against-haftars-forces> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- LIBYAOBSERVER (2020c): *Al-Asaba town rejects peaceful entry of GNA forces, chooses war*. 2020.05.20. Forrás: <https://www.libyaobserver.ly/news/al-asaba-town-rejects-peaceful-entry-gna-forces-chooses-war> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- MEGERISI, Tarek (2020): *Geostrategic Dimensions of Libya's Civil War*. 2020.05.18. Forrás: <https://africacenter.org/publication/geostrategic-dimensions-libya-civil-war/> (Megtekintve: 2020.05.24.)
- MISSILE THREAT (2020): *Pantsir S-1*. 2020. Forrás: <https://missilethreat.csis.org/defsys/pantsir-s-1/> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- MOLNÁR Anna – MOLNÁR Éve – TAKÁCS Lili – VECSEY Mariann (2019): A nemzetközi jelenlét Líbiában 2011-től napjainkig. *SVKK Elemzések*, 2019/11. 2019.06.11. Forrás: [https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI Elemz%C3%A9sek 2019 11 A nemzetk%C3%B6zi jelenl%C3%A9t L%C3%ADbi%C3%A1ban 2011-t%C5%91l napjainkig \(Moln%C3%A1r%20Anna Moln%C3%A1r%20%C3%89 Tak%C3%A1cs%20Lili Vecsey M\).pdf](https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/SVKI%20Elemz%C3%A9sek%202019%2011%20A%20nemzetk%C3%B6zi%20jelenl%C3%A9t%20L%C3%ADbi%C3%A1ban%202011-t%C5%91l%20napjainkig%20(Moln%C3%A1r%20Anna%20Moln%C3%A1r%20%C3%89%20Tak%C3%A1cs%20Lili%20Vecsey%20Mariann).pdf) (Megtekintve: 2020.05.25.)
- PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2020): Törökország líbiai háborúja. *Horizont 2020/2*. 2020.04.22. Forrás: https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/04/20200423_HORIZONT_2_penzvalto_nikolett_torokorszag_libiai_haboruja_elemzes_vegleges.pdf (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REMEK Éva (2017a): Az Európai Unió és a Közel-Kelet I. *Nemzet és Biztonság*, 2017/5. szám, 4-30.
- REMEK Éva (2017b): Az Európai Unió és a Közel-Kelet II. *Nemzet és Biztonság*, 2017/6. szám, 3-27.
- REUTERS (2019a): *France says Javelin missiles found in Libya were "unusable" - army ministry*. 2019.07.10. Forrás: <https://af.reuters.com/article/idAFKCN1U50TS-OZATP> (Megtekintve: 2020.05.24.)
- REUTERS (2019b): *Turkey to send troops to Libya at Tripoli's request: Erdogan*. 2019.12.26. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-turkey-libya-erdogan/turkey-to-send-troops-to-libya-at-tripolis-request-erdogan-idUSKBN1YU0EZ> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020a): *Libyan forces aligned with Tripoli government capture key air base*. 2020.05.18. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-forces-aligned-with-tripoli-government-capture-key-air-base-idUSKBN22U151> (Megtekintve: 2020.05.24.)

- REUTERS (2020b): *Libyan forces loyal to Tripoli government try to build on military momentum.* 2020.04.18. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/libyan-forces-loyal-to-tripoli-government-try-to-build-on-military-momentum-idUSKBN2200VS> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020c): *Eastern Libyan forces pull out of parts of Tripoli.* 2020.05.19. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security/eastern-libyan-forces-pull-out-of-parts-of-tripoli-idUSKBN22V0ZV> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020d): *Turkey warns against attacks on its presence in Libya.* 2020.05.21. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-turkey/turkey-warns-against-attacks-on-its-presence-in-libya-idUSKBN22X19Y> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020e): *Russian, Turkish foreign ministers back Libya ceasefire in call: Moscow.* 2020.05.21. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-russia-turkey/russian-turkish-foreign-ministers-back-libya-ceasefire-in-call-moscow-idUSKBN22X0YC> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020f): *Trump, Macron agree on urgent need for de-escalation in Libya: White House.* 2020.05.20. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-usa-france/trump-macron-agree-on-urgent-need-for-de-escalation-in-libya-white-house-idUSKBN22W2P4> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- REUTERS (2020g): *Ceasefire, diplomacy needed to end Libyan crisis: UAE official.* 2020.05.19. Forrás: <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-emirates/ceasefire-diplomacy-needed-to-end-libyan-crisis-uae-official-idUSKBN22V2LP> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- SCAZZIERI (2020): *The EU's new Libya operation is flawed.* CER. 2020.04.08. Forrás: <https://www.cer.eu/insights/eus-new-libya-operation-flawed> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- THE DRIVE (2020): *Two Turkish Frigates Appear Off Libya Amid Reports Of Troops And Armor Landing Ashore.* 2020.01.28. Forrás: <https://www.thedrive.com/the-war-zone/32002/two-turkish-frigates-appear-of-libya-amid-reports-of-troops-and-armor-landing-ashore> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- TWITTER (2020): *Turkish G-Class Frigate spotted.* 2020.05.21. Forrás: <https://twitter.com/osinteditor/status/1263543419978289153> (Megtekintve: 2020.05.25.)
- YOUTUBE (2020): *New footage of Russia made Pantsir missiles destroyed by Turkish drones in Libya.* 2020.05.21. Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=GywTkuNoviE> (Megtekintve: 2020.05.25.)

HORIZONT

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Kóczán András, Tóth Klaudia

Lektorálta: Janik Szabolcs, Pénzváltó Nikolett

A borítókép a szerző saját felvétele.

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Marsai Viktor, 2020

© Migrációkutató Intézet, 2020

ISSN 2677-1780